

# LIKOVNI ELEMENTI U KIPARSTVU ANIMALIZAM U SKULPTURI

---

Vargić, Fabio

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

*Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:* **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Academy of Arts and Culture in Osijek / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Akademija za umjetnost i kulturu u Osijeku**

*Permanent link / Trajna poveznica:* <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:251:500656>

*Rights / Prava:* [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

*Download date / Datum preuzimanja:* **2024-12-26**



*Repository / Repozitorij:*

[Repository of the Academy of Arts and Culture in Osijek](#)



SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU

ODSJEK ZA VIZUALNU I MEDIJSKU KULTURU

FABIO VARGIĆ

LIKOVNI ELEMENTI U KIPARSTVU-

ANIMALIZAM U SKULPTURI

ZAVRŠNI RAD

MENTORICA: doc. dr. art. Margareta Lekić

SUMENTORICA: Josipa Stojanović, umj. surad.

Osijek, 2024.

## **SAŽETAK**

Završni rad „Pallas mačke“ umjetnički je prikaz serije skulptura izrađenih u glini. Ideja rada je prikazati Pallasove mačke u različitim ekspresijama i pozama tako da pažnja gledatelja bude usmjerena na anatomiju i karakter životinje. U ovom završnom radu obrađena je tema animalizma i motiva mačke kroz povijest i suvremenu umjetnost uz pojašnjenje praktično izvedenog rada.

Ključne riječi: mačke, skulptura, glina, ekspresija, anatomija

## **ABSTRACT**

The thesis „Pallas cats“ is an artistic representation of a series of sculptures made from clay. The idea is to present Pallas cats in various expressions and poses in order to shift the viewer's attention to the anatomy and the character of the cats. In this thesis, the topic of animalism and the cat motif is discussed throughout history and contemporary art along with the practical implementation of the work.

Keywords: cats, sculpture, clay, expression, anatomy

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

AKADEMIJA ZA UMJETNOST I KULTURU U OSIJEKU

### IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja Fabio Vargić potvrđujem da je moj završni rad pod naslovom Likovni elementi u kiparstvu - animalizam u skulpturi te mentorstvom doc. dr. art. Margarete Lekić, i sumentorstvom Josipe Stojanović umj. surad. rezultat isključivo mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio diplomskog rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranog rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnog/diplomskog rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanove.

U Osijeku, 23.08.2024.

## SADRŽAJ

1. UVOD.....	2
2. POVIJEST ANIMALIZMA.....	3
2.1. ANIMALIZAM U UMJETNOSTI.....	7
2.2. ANIMALIZAM U SKULPTURI- MOTIV MAČKE.....	10
3. LIKOVNI ELEMENTI U SKULPTURI.....	12
4. UMJETNICI ANIMALIZMA.....	13
5. PALLAS MAČKE U SKULPTURI.....	17
6. TEHNIČKI I KONCEPTUALNI OPIS RADA.....	18
7. ZAKLJUČAK.....	23
8. POPIS LITERATURE:.....	24
9. SLIKOVNI PRILOZI.....	26

## 1. UVOD

Likovni dio završnog rada pod nazivom *Likovni elementi u kiparstvu – animalizam u skulpturi* predstavlja seriju skulptura *Pallas mačke*. Odnos između čovjeka i mačaka je složen s obzirom na to na koji način se mačka kao životinja kroz povijest poimala, odnosno specifičnog štovanja u egipatskom vremenu do danas kada je kućni ljubimac. Domaća mačka je pitoma životinja dok vrsta kao što su Pallasove mačke to nisu. Okarakterizirane su kao divlje životinje koje su zbog svojeg specifičnog izgleda i odabrane da se u ovom radu interpretiraju kroz seriju skulptura. U pisanom dijelu završnog rada se obrađuje tema animalizma, likovni elementi u skulpturi te na koji je način čovjek povezan s životinjama. Osim toga, koji je utjecaj čovjeka na životinje i zbog čega su odabrane Pallasove mačke kao motiv. Glavni cilj rada je suočavanje s izazovom kako prikazati karakter i anatomiju mačke u glini na što uvjerljiviji i precizniji način pri modeliranju. U ovom radu spomenut će se i umjetnici koji su se bavili animalizmom te su obrađivali motiv mačke u svojim radovima.

## 2. POVIJEST ANIMALIZMA

„Prapovijesne špiljske slikarije lijepe su koliko i tajnovite. Nitko ne može pouzdano reći čemu su služile, no pružaju nam neodoljive zapise najranijih dana čovjekovog postojanja i uvid u prva zbivanja u umjetnosti“. (Škec, 2008) Najstariji primjeri prapovijesne umjetnosti s motivima životinja potječu iz paleolitika, a najznačajniji radovi europskog špiljskog slikarstva nastali su u špiljama jugozapadne Francuske (Slika 1.) i špiljama sjeverne Španjolske (Slika 2.).



Slika 1. Prikaz lavova, Chauvet, Francuska, 15 000 pr. Kr.



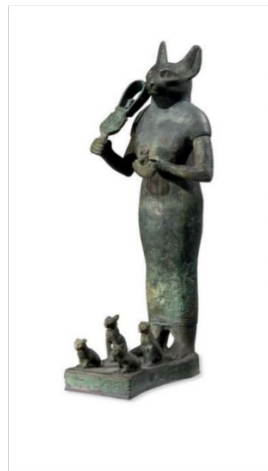
Slika 2. Bik, Altamira, Španjolska 30 000 pr. Kr.

Životinjski motivi bili su prisutni u umjetnosti i za vrijeme drevnih civilizacija poput Egipta, Grčke, Rima, Babilona i drugih civilizacija. Najpoznatija dijela Babilonske kulture su životinjski reljefi koji su izrađivani na opekama, jedan od njih je i Mušhušu (čudovište u liku lava, ptice i zmije) koji krase Ištara vrata na ulazu u Babilon (Slika 3.)



Slika 3. Mušhušu, Ištara vrata, 6. st. pr. Kr., reljef

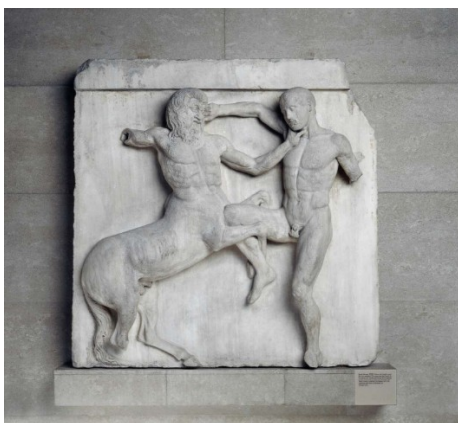
U Egiptu su klasični primjer životinjskih motiva sfinge, kombinacija čovjeka i lava, a predstavljale su simbol kraljevske moći i božanske zaštite, te Anubisa koji je kombinacija čovjeka i psa, a predstavljao je boga podzemlja. Opsesija i obožavanje prema mačkama trajalo je stoljećima, pretpostavlja se da je najzastupljenija bila za vrijeme Egipatske umjetnosti gdje su mačke prikazivane i štovane kao božanstva. „Postoji dokumentirana povijest u drevnom Egiptu koja svjedoči o papirusima, reljefima, slikama i skulpturama sa simbolima mačaka“ (Slika 4.). (Saičić, 2021)



Slika 4. Brončana figura božice Bast, 900-600 g. pr. Kr., 27x8.26x10.80 cm

Značajni primjeri u grčkoj umjetnosti bili su kentauri, mitološka bića polu čovjek i polu konj (Slika 5.), te minotauri polu čovjek i polu bik (Slika 6.). Oni su simbolizirali snagu i mudrost što možemo povezati s grčkom mitologijom koja je tada utjecala na većinu umjetničkih radova toga doba.





Slika 5. Serija: Skulpture Partenona, 447. pr. Kr. - 438. pr. Kr., mramor, 122x132 cm



Slika 6. Sophie Dickens, Minotaur medalja, 2013., bronca, Ø10 cm

Rimsko doba obilježeno je likovima mačaka na štitovima rimskih vojnika čija simbolika je bila pobjeda, ljepota i sloboda (Slika 7.). U rimskoj književnosti su se štovale mačke koje se pronalaze u djelima pjesnika Vergilija i Publija Ovidija Nazona, „Metamorfoze“. (Saičić, 2021)



Slika 7. Rimski štit, Skutum, 4 st. pr. Kr., drvo, 107x84 cm

U razdoblju renesanse životinje su obrađivane na način da su u svom prikazu vjerno opisivale njihov realističan izgled. Za vrijeme baroka skulpture životinja postale su sve ekspresivnije i dinamičnije te su se u obradi koristili energičniji pokreti s puno više detalja kako bi se što vjernije prikazao stvaran izgled i karakter životinje. Često su bile prikazane u snažnim i dramatičnim pozama kako bi prikazale dramatičnost baroka. S razvojem modernizma u 19. i 20. stoljeću otkrivene su nove tehnike i stilovi, poput kubizma i apstrakcije (Slike 8. i 9.), gdje se životinjski motivi koriste kao način novog izražavanja. Ova tradicija se nastavlja i danas gdje umjetnici motive životinja koriste za izražavanje socijalnih, ekoloških i političkih tema. (Perić, 2023)



Slika 8. Pablo Picasso, Mačka lovi pticu, 1938., ulje na platnu, 81x100 cm



Slika 9. John Heartfield, Povodom kriznog kongresa SPD-a, 1931., foto montaža, 38x27 cm

## 2.1. ANIMALIZAM U UMJETNOSTI

„Animalistički žanr je, star gotovo kao i čovjek, od njegovih najranijih zapažanja i želje za izražavanjem, da bi s vremenom počeo predstavljati umjetničku tradiciju“. (Gojanović, 2016) Animalistički motivi oduvijek su prisutni u likovnoj umjetnosti. Njihove prikaze možemo pronaći na različitim materijalnim ostacima. Da bi postigli veću dubinu u svome radu, mnogi su umjetnici kao temu radova koristili životinje: pse, mačke, bikove, konje ili neke druge egzotične životinje. Prema Šuvakoviću životinje u umjetnosti mogu biti objekt, subjekt ili u novijoj umjetnosti simbol. „Životinja je objekt onda kada umjetnik njeno tijelo i ponašanje koristi kao sredstvo izražavanja. Subjektom postaje kada zajedno s umjetnikom ostvaruje specifične egzistencijalne situacije dva različita bića, dok simbolom postaje kada ukazuje na povijesna značenja, a ne na sebe kao živo biće.“. (Šuvaković, 2005) Od samog početka likovnog izražavanja prikaz životinja postao je simbol. Svaki je kulturni naraštaj stvarao vlastite simbole često odbacujući simbole drugih kultura, tumačeći ih kao značenja koja do tada još nisu bila poznata. (Baćani, 2016) Daljnjim razvojem kulture životinje su poprimile razna obilježja i alegorijska značenja. Osim u likovnoj umjetnosti često se pojavljuju i u književnoj i dramskoj umjetnosti. Prikazivanje životinja ima svoju simboliku, a simbolika

mačke može biti prikazana na više načina. Mačke se smatraju nepredvidljivima što se često interpretira kao simbol senzualnosti i zavođenja. U rano kršćanskoj umjetnosti smatrali su ih simbolom požude i izdaje, a mačke koje su prikazane kako vrebaju svoj plijen su tumačene kao nesiguran lov ili kao karakter smrti. (Koblar, 2022) U drevnoj Kini, mačke su bile voljena stvorenja što nam dokazuju i radovi kineskog umjetnika Xu Beihonga koji je radio radove mačaka u tehnici tuša (Slika 10.) Isto se može vidjeti i na primjeru pod nazivom Crna mačka i narcis kineskog slikara Zhu Linga (Slika 11.). Značajan primjer su i crteži Mačke, lavovi i zmaj, Leonarda Da Vincija koji se sastojao od preko 20 skica lavova i mačaka (Slika 12.).



Slika 10. Xu Beihonga, Tri mačke, 1944., tuš, 53x34 cm



Slika 11. Zhu Ling, Crna mačka i narcis, tuš, 93.7 x36.8 cm



Slika 12. Leonardo da Vinci, Mačke, lavovi i zmaj, 1517-1518., crna kreda, tuš, 27x21 cm

S vremenom je umjetnost koja kao glavni motiv prikazuje mačku postala jedna od najpopularnijih tema u umjetnosti zahvaljujući emocionalnoj povezanosti ljudi i mačaka. Ljudi su mačke poimali od simbola štovanja do umiljatog kućnog ljubimca, a to su umjetnici i uspjevali kroz povijest interpretirati na vjeran način. Dakle, umjetnost koja prikazuje mačke ima dugu povijest. U dalekoj prošlosti slike mačaka koje su tada nastale imale su duhovno značenje, dok je u današnje vrijeme još širi raspon poruka kojima se prikazuje motiv mačke. Mačke se koriste za predstavljanje niza emocija i ideja. Tako se za japansku figuricu mačke Maneki-neko (Slika 13.) vjeruje da donosi sreću te je zbog toga postala kulturni simbol. Japanski umjetnik Utagawa Hiroshige prikazuje Maneki-neko u svom radu Likovi iz drama kao trgovci i kupci (Slika 14.).



Slika 13. Figurica Maneki-neko, 17 st., porculan



Slika 14. Utagawa Hiroshige, Likovi iz predstave kao trgovci i kupci, 1852., drvorez (nishiki-e); tinta i boja na papiru, 15.8x15 cm

## 2.2. ANIMALIZAM U SKULPTURI MOTIV MAČKE

„Za razliku od sporadičnog prikaza životinja u umjetnosti starih naroda, u radovima animalista životinjski je lik glavna tema likovnog djela“. (Krlježa, 2013)

Čovjek obrađuje temu životinja, a kroz to se zapravo bavi problemom suživota čovjeka i životinja koje ga okružuju. Od prvih poznatih primjera pa sve do danas, tema životinja aktualna je u svim likovnim pravcima pa tako i u skulpturi. Mnogi suvremeni kipari danas rade skulpture životinja, pa tako i mačke pri čemu odaju čast elegantnoj i zadivljujućoj prirodi raznih vrsta mačaka. „Animalistička skulptura je vrsta likovne umjetnosti posvećena slici životinja i zvijeri, umjetnici koji se bave animalizmom nazivaju se animalisti“. (Lake, 2022)

Kada se govori o generalnom poimanju trodimenzionalnog rada, po Šuvakoviću skulptura je u užem smislu trodimenzionalni objekt koji ima svoja likovna svojstva, površinu, volumen, masu, materiju, stvarni i virtualni prostor, a u širem smislu je objekt koji je to postao odlukom umjetnika da ga tretira kao skulpturu. (Šuvaković, 2005) Povjesničarka umjetnosti Jadranka Damjanov piše da skulptura nastaje oblikovanjem volumena koju doživljavamo vizualno i dodirrom. Oblikovanjem volumena umjetnik oblikuje i prostor, bilo to kao vanjski sloj volumena, ili kao njegov sastavni dio. (Damjanov, 1977)

Temu mačaka u skulpturi prikazuju i mnogi suvremeni kipari divljih životinja poput Adama Bindera, Hamisha Mackieja, Freda Gordona, Wiliama Montgomerija, Gilla Parkera i dr.. Svojim skulpturama odavali su počast elegantnoj i divljoj prirodi velikih mačaka. (Collier, 2022), (Slika 15.,16. i 17.)



Slika 15. William Montgomery, Gepard, 2023., bronca, 30x43x12 cm



Slika 16. Fred Gordon, Leopard, 2022., bronca, 35x56x55 cm



Slika 17. Gill Parker, Veslačka mačka, 2022., bronca, 17.8.x30 cm

### 3. LIKOVNI ELEMENTI U SKULPTURI

Likovni elementi osnovne su vrijednosti vizualnog jezika, a čine ih volumen i prostor. Kipari oblikovanjem skulpture automatski oblikuju i prostor. Uz volumen i prostor, u kiparstvu su bitni površina, linija, ploha i boja. „Volumen može biti jedinstven i zatvoren, ostavljajući prostor potpuno izvan skulpture, a isto tako može biti i raščlanjen tako da prodiranjem u prostor stvara dinamičnu kompoziciju volumena i prostora. Nekada je volumen pak prožet prostorom, te tada prostor postaje sastavnim dijelom kompozicije, on se uvlači u samu jezgru volumena; volumen i prostor su izjednačeni i oba i tvore i obavijaju skulpturu“ (Fališević, 2010). Prema kiparici Sanji Fališević u suvremenom kiparstvu takav odnos prostora i volumena nazivamo pozitivnom i negativnom formom. Pozitivna forma je prostor koji zauzima cijela skulptura, a negativna forma je prostor koji se nalazi oko skulpture. Skulpture možemo promatrati i kao oblikovanje ploha volumena, ako plohe prelaze jedna u drugu, stvarajući sjene ili dopuštaju ulazak više prostora između njih dobivamo jedinstvene ili statične skulpture. Kod udubljeno-ispupčenih radova imamo aktivan odnos volumena i prostora, dok kod udubljenih dijelova skulpture prostor ulazi u volumen, a kod ispupčenih volumen izlazi iz prostora. Volumen u koji prostor duboko prodire nazivamo prošupljena masa. Tako skulpture koje nas podsjećaju na liniju, imaju linijski istanjenu masu. Površina skulpture može biti savršeno uglačana, hrapava ili neravna. Uglačana površina ima glatke oble plohe koje stvaraju prijelaz iz svjetlosti u sjenu, dok se na hrapavoj površini svjetlost oštro odvaja stvarajući kontrast svjetlosti i sjene. Linije na skulpturama čine mjesto spajanja prostora i volumena, a mogu biti čiste i jednostavne, hrapave ili neravne. Boja je najčešće boja materijala s kojima se radi, ali može biti i nanesena kako bi naglasili pojedine dijelove skulpture ili ih ujedinila.(Fališević, 2010) U likovnoj umjetnosti uz kiparstvo i arhitekturu vežemo prostor. Prostor je sve što se nalazi oko nas, u njemu živimo i krećemo se. Prostor koji se nalazi između nekih oblika nazivamo međuprostor. Ne možemo ga doživjeti jer je prostor praznina između oblika koji ga čine i oblikuju.(Damjanov, 1991)



#### 4. UMJETNICI ANIMALIZMA

Animalisti su likovni umjetnici koji u svojim radovima kao motiv pretežito prikazuju životinje. Sa sigurnošću se može reći da je gotovo svaki umjetnik barem jednom u svojim radovima izradio životinju. U popularnoj kulturi vjerojatno najprepoznatljiviji umjetnik koji je prikazivao mačke je engleski umjetnik Louis William Wain koji je popularnost stekao zbog svojih crteža mačaka koje igraju golf, piju čaj ili su prikazane u nekim drugim radnjama specifičnim za ljude pri kojima se mogu očitati i neke ljudske osobine. Pisac H. G. Wells napisao je da je Wain izumio mačji stil, mačje društvo, cijeli mačji svijet te da se engleske mačke koje ne izgledaju i ne žive kao mačke Louisa Waina srame same sebe. (Stokes, 2021) Njegova djela postajala su slavna preko noći jer nisu prikazivala samo mačke nego i ljudske osobine mačaka. Na slikama 18. i 19. možemo vidjeti Wainova djela s početka i kraja njegove karijere.



Slika 18. Luis William Wain, Realno nacrtana mačka, 1886., drvene boje, 33.8x28.5cm



Slika 19. Luis William Wain, Mačka u gotičkom stilu, 1925.-39., gouache, 18.5x12.2 cm

U suvremenoj umjetnosti izdvajaju se djela njemačkog umjetnika Jurgena Lingla čije su skulpture životinja realistične iako je materijal grubo obrađeno drvo. Svoje skulpture obrađuje motornom pilom, dok tek za detaljniju obradu ponekad koristi alat za rezbarenje drveta, dovršavajući ih tako što ih patinira bojama te tako naglašava specifičnost pojedinih životinja. Tekstura i način bojanja može se vidjeti na primjeru geparda i drugih njegovih radova. (Backer, 2015), (Slika 20.)



Slika 20. Jurgen Lingl, Stojeći gepard, 2022., drvo, 130x25x140 cm

Drugi vrlo sličan primjer skulptura životinja, pogotovo mačaka, može se vidjeti u radovima japanske umjetnice Mio Hashimoto koja vrlo realistično uspijeva prenijeti osobnost i uhvatiti prirodne kretnje mačaka. Također, kao i Jurgen Lingl, za svoje radove koristi materijal drvo no njezina završna obrada je finija, tekstura je mekša kao što možemo vidjeti na njenim skulpturama mačaka (Slika 21.).



Slika 21. Mio Hashimoto, Skulpture mačaka u prirodnoj veličini, 2018., drvo

Hrvatska umjetnica Vlatka Škoro navodi da su joj životinje neiscrpan izvor inspiracije. U svom opusu ima velik broj skulptura životinja, no ne preferira da ju se klasificira kao animalistkinju. Kiparstvo joj je način života koji joj omogućava da se preispita, izrazi i igra što se može vidjeti u njezinim djelima poput rada pod nazivom Čopor. U izložbeni prostor postavlja deset skulptura afričkog divljeg psa, skulpture koje su izrađene od poliester. (Bokor, 2020), (Slika 22.)



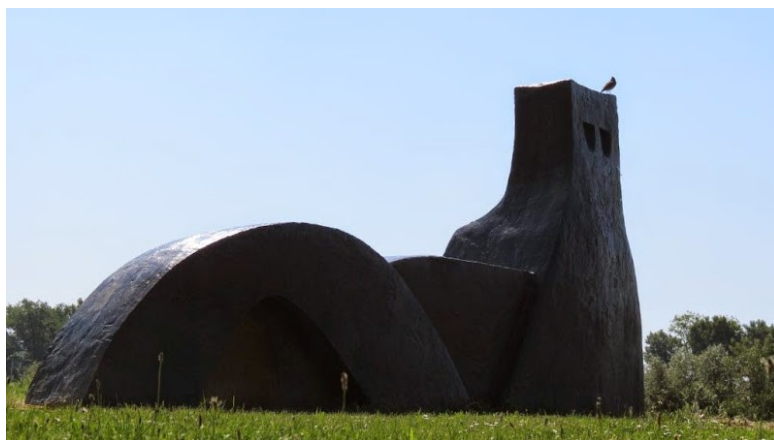
Slika 22. Vlatka Škoro, Čopor, 2020., poliester, 4x(60x30x90) cm

Emil Trutanić još je jedan primjer hrvatskog umjetnika koji u svojim djelima tematizira životinje. Njegove skulpture izrađene su od prirodnih materijala, uglavnom bračkog kamena. Prema riječima profesorice Barbare Gaj njegova djela „iako poprilično stiliziranih i apstraktnih formi, sadrže prepoznatljive vizualne strukture određenih životinja koje predstavljaju“. (Gaj, 2013), (Slika 23.)



Slika 23. Emil Trutanić, Žirafa, 2013., kamen

Jednostavnost kiparskog jezika i preobrazba tradicionalne forme su elementi koji predstavljaju radove Branka Ružića. Sažetom formom i minimumom oblikovanja ostvario je čitavi opus svojih umjetničkih djela. Jedno od njih je i skulptura mačke na savskom nasipu koja pripada Aleji skulptura. ( Tekić, 2009), ( Slika 24.)



Slika 24. Branko Ružić, Mačka na savskom nasipu, 2001., bronca, 6.4x1.92x4.24 m

## 5. PALLAS MAČKE U SKULPTURI

„Dio privlačnosti životinje za nas je bez sumnje njezina zdepasta građa i znatno gusta dlaka, ali razlog zbog kojeg smatramo da su njezini izrazi tako privlačni mogao bi biti taj što lica Pallasovih mačaka izgledaju ljudskije - i stoga izražajnije - od lica drugih mačaka“. (Moss, 2018)

Pallasove mačke zasebna su vrsta mačaka, a ime su dobile po pruskom prirodoslovcu Peteru Simonu Pallasu. Prvi puta pisao je o njima 1776. g., opisao ih je kao divlje mačke koje narastu do veličine kućne mačke, ali zbog svoje guste dlake čine se puno krupnije i snažnije od domaćih mačaka. Dlaka kod Pallasovih mačaka crvenkaste je do žuto sive boje, po sebi imaju pruge i točkice koje se zbog duljine dlake teško prepoznaju. Unutar obitelji mačaka, one imaju jednu od najgušćih, najdebljih dlaka s puno poddlake, koja ih štiti od leda i snijega.

Pallasove mačke nisu umiljate domaće životinje za koje su njihovi vlasnici emocionalno vezani. Istražuje ih se i piše o njima, iako žive u stepama i planinama srednje Azije, u kamenitim pustinjama i polupustinjama. Da bi se sakrile od ptica grabežljivica i vremenskih uvjeta služe se napuštenim jazbinama svizaca i drugim pukotinama ili rupama u zemlji (Slike 25. i 26.).



Slika 25. Pallas mačka u svojoj jazbini



Slika 26. Ležeća Pallas mačka

## 6. TEHNIČKI I KONCEPTUALNI OPIS RADA

Završni rad Pallas mačke je serija skulptura koju čine tri skulpture mačke izrađene u terakoti. Prvo su napravljene skice po kojima se modelirao rad (Slike 27. i 28.).



Slika 27. Skica za rad



Slika 28. Skica za rad

Za izradu rada korištena je glina koja se koristi za izradu skulptura koje se pale u keramičkoj peći. Zbog specifičnosti tehnike i odabira materijala, skulpture su šuplje iznutra i izrađene tako da im je na svim dijelovima jednaka debljina stjenke. Odabran je postupak izrade skulpture građenjem stjenki, a takav način modeliranja najčešće se koristi u lončarskom pristupu oblikovanja forme koje se izrađuju šuplje. Za početak je izrađen donji dio skulpture na koji se dodavanjem nastavila graditi forma skulpture prema gore, ostavljajući unutrašnjost skulpture šupljom, pazeći pri tome na jednaku debljinu stjenki (Slika 29.). Ovakav način izrade skulpture dozvoljava da se realizira rad velikog formata zbog toga što se prilikom izrade donji dijelovi skulpture suše te na taj način stvaraju stabilnost koja nam dozvoljava da izgradimo rad u visinu.



Slika 29. Donji dio skulpture

Nadodavanjem gline dobivamo formu, zatvoreni volumen skulpture, koji ostavlja dojam punine, odnosno kompaktni oblik. Površina skulpture je neravna i hrapava, čime je stvorena razigrana tekstura (Slika 30.).



Slika 30. Zatvorena skulptura

Za konačni izgled skulpture više pažnje je usmjereno na detalje, a najviše vremena bilo je potrebno za obradu i modeliranje glave. (Slika 31.).



Slika 31. Glava skulpture

Za sva tri rada koristio se isti postupak, nakon završne obrade i sušenja radovi su paljeni u keramičkoj peći na 980°C. Boja rada je prirodna boja materijala odnosno terakota.

Likovni dio završnog rada pod nazivom Pallas mačke prikazuje seriju radova koja se sastoji od tri skulpture mačke. Prva skulptura je mačka u ležećoj pozi koja je odabrana da bi prikazala zaigranost mlade Pallasove mačke što se može vidjeti na slici br. 30, dok je druga skulptura mačka koja sjedi i prikazuje mačku u neutralnoj pozi. Treća skulptura prikazuje mačku koja vreba svoj plijen (Slike 33. i 34.).





Slika 32. Prva mačka iz serije radova, 2024.,  
20x45x27 cm



Slika 33. Druga mačka iz serije radova, 2024.,  
35x37x50 cm



Slika 34. Treća mačka iz serije radova, 2024., 30x45x35 cm

Sve tri skulpture načinjene su od terakote uvećanih dimenzija te su veće od svoje prirodne veličine. U prirodi Pallasove mačke su velike kao prosječne domaće mačake no vizualno izgledaju veće zbog svoje guste dlake. Punoća i gustoća dlake u skulpturama postignuta je ekspresivnim modeliranjem pri čemu je na određenim dijelovima tekstura glatka ili neravna ovisno o pokretu i prikazanoj pozi mačke. Sve tri skulpture su modelirane kao pun i zatvoren volumen. S obzirom na ekspresivnu obradu površine, nastaje blaga igra svjetlosti i sjene. Cilj izrade skulptura bio je prikazati osobnost, karakter, odnosno na realističan način prikazati život Pallasovih mačaka u prirodi koja ih okružuje. Umjetnici koji se u svojim radovima koriste animalističkim motivima u stvarnosti žele prikazati svoju povezanost s životinjama. U svakom slučaju, čovjekova povezanost s životinjama je neupitna, a jedino što se kroz povijest mijenjalo je razlog prikazivanja animalističkih motiva u odabranim djelima. Serija skulptura Pallas mačke pokušaj je prikaza onog neizrecivog, a s druge strane fascinantnog na osobnoj razini. Motiv Pallasovih mačaka odabran je prvenstveno zbog njihove ekspresije glave koja nije specifična za ostale vrste mačaka. Pallasove mačke imaju zbijena lica, kraća u usporedbi s ostalim mačkama, zbog čega im lice podsjeća na ljudsko. „Ali, što je najvažnije, Pallasove mačke imaju neobične zjenice. Za razliku od drugih mačaka zjenice Pallasove mačke skupljaju se u manje krugove, baš kao i naše, dok zjenice drugih mačaka skupljaju se u okomite proreze. Zapravo, kada ljudi prvi put vide lica ovih mačaka, često zamjenjuju životinje s primatima, redom životinja koje imaju složene izraze lica koji su fizički i funkcionalno slični ljudima“.(Moss, 2018)

U ovom završnom radu autor odabire upravo ovu temu zbog zanimljivosti glave Pallasovih mački zbog mišljenja da im je izraz vrlo sličan ljudskom licu što se nerijetko može vidjeti kod određenih vrsta pasa, no ne i mačaka. Neki stručnjaci smatraju da je to pareidolija, fenomen u kojem ljudi vide lica ili druge uzorke na dvosmislenim slikama (Ghose, 2023), dok ih drugi svrstavaju u iluziju. Naše poznavanje mačaka, njihovog ponašanja i njihove komunikacije još uvijek se istražuje. Iako pripitomljavanje mačaka postoji još od starog Egipta, još uvijek ne znamo mnogo toga o mačkama. Nedavna studija koju su proveli istraživači Kalifornijskog sveučilišta otkrila je da mačke u interakciji prikazuju 26 jedinstvenih pokreta lica, a ljudi 44. Prema Bradshawu mačke nas vide kao veće nespretnije mačke koje jednostavno udovoljavaju njihovim potrebama. Što nam govori da izrazi lica koji se koriste između mačaka vjerojatno vrijede i između mačaka i ljudi. (Woolfrey, 2023)

## 7. ZAKLJUČAK

Povezanost mačaka s umjetnošću nije prošla neopaženo od daleke prošlosti pa tako ni u sadašnjosti. Ljubav i poštovanje ljudi prema mačkama traje stoljećima i zato animalistička umjetnost ostaje popularna u svijetu i danas te su životinje neiscrpan izvor inspiracije. U dalekoj prošlosti mačke su prenosile duhovno značenje, štovane su kao božanstva, a u današnjoj umjetnosti su odraz emocionalne povezanosti ljudi i mačaka. Ono što se može zaključiti je da su animalistički motivi nezaobilazni u svim umjetničkim pravcima te kroz sva povijesna razdoblja.

Serijski radovi, tri skulpture mačaka prikazuju mačke na realističan način, onako kako izgledaju u svom prirodnom okruženju. Skulptura mačke br. 1. prikazuje mladu mačku kako se bezbrižno igra dok skulptura br. 2. prikazuje sličnost Pallasove mačke s domaćom mačkom, a u skulpturi br. 3. vidimo mačku koja strpljivo vreba svoj plijen. Skulpture se nadovezuju jedna na drugu, kako po temi animalizma tako i u motivu, a to je vrsta divlje Pallas mačke.

## 8. POPIS LITERATURE:

1. Damjanov, J. (1977.), Likovna umjetnost: I dio, Zagreb, Školska knjiga
2. Damjanov, J.(1991), Vizualni jezik i likovna umjetnost, Zagreb, Školska knjiga
3. Pelc, M. ( 2012.), Povijest umjetnosti u Hrvatskoj, Sv. Ivan Zelina, Naklada Ljevak
4. Škec, A.S. (2016.), Velika ilustrirana enciklopedija: Umjetnost, Zagreb, Mozaik Knjiga
5. Šuvaković, M. (2005.), Pojmovnik suvremene umjetnosti, Zagreb

### Mrežni izvori:

1. Aljinović, P.(2016), Animalizam u likovnoj umjetnosti  
URL: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:172:005548> (pristupljeno: 16.04.2024.) to svuda gdje je link treba pisati, i kod fotografija, ako ne znas tocan datum, stavi otprilike
2. Backer, Y.(2015), Absolute Art Gallery  
URL: <https://www.absoluteartgallery.com/legal-notice/> (pristupljeno: 16.04.2024.)
3. Bokor, N.(2020.), Čopor, Grazia  
URL:<https://grazia.hr/vlatka-skoro-kiparica-ciji-ce-vas-radovi-bas-kao-i-nas-potpuno-oduševiti> (pristupljeno: 20.04.2024.)
4. Callier, P.(2022), Mačja umjetnost, kako su mačke inspirirale umjetnike kroz povijest  
URL:<https://www.collierdobson.com/blogs/news/feline-art-how-cats-have-inspired-artists-throughout-history> (pristupljeno: 17.04.2024.)
5. Felišević,S.(2010), Metodičke sintagme i paradigme  
URL: <file:///C:/Users/38598/Downloads/Volumen.html> (pristupljeno: 16.05.2024.)
6. Gaj, B. (2013), Hrvatska udruga likovnih umjetnik  
URL:<https://hulu-split.hr/artisti/trutanic-emil> (pristupljeno: 16.06.2024.)
7. Ghose,t.(2023), Znanost uživo, Sta je pareidolija?  
URL: <https://www.livescience.com/25448-pareidolia.html> (pristupljeno: 19.04.2024.)
8. Gojanović, K.(2016), Animalizam u galeriji remek dijela

URL: <https://likumzg.wordpress.com/2016/10/31/animalizam-u-galeriji-remek-djela/>  
(pristupljeno: 19.04.2024.)

9. Koblar, S.(2022), Simbolika mačke

URL:<https://www.jutarnji.hr/vaumijau/aktualno/macke-su-kroz-povijest-bile-zastitnice-kuce-simboli-srece-vjerovalo-se-da-tjeraju-zle-duhove-15250595>

(pristupljeno: 16.04.2024.)

10. Krleža, M.(2013), Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje

URL: <https://enciklopedija.hr/clanak/animalist> (pristupljeno: 26.06.2024.)

11. Leake, C.(2022), Animalistički žanr

<https://www.lawrenceargent.com/animalistic-genre/> (pristupljeno: 26.04.2024.)

12. Moss, L.(2018), Zašto je lice Pallasove mačke tako izražajno?

URL:<https://www.treehugger.com/why-pallas-cats-face-so-expressive-4863772>

(pristupljeno: 16.04.2024.)

13. Tekić, R.(2009), Galerija Antuna Augustinčića

URL:[http://www.gaa.mhz.hr/storage/upload/calendar\\_activities/ruzic-katalog\\_111311.pdf](http://www.gaa.mhz.hr/storage/upload/calendar_activities/ruzic-katalog_111311.pdf) (pristupljeno: 16.05.2024.)

14. Saičić, M.(2021), Devet života mačke kroz likovnu umjetnost

URL:<http://www.radiodux.me/vijesti/kultura/devet-zivota-macke-kroz-likovnu-umjetnost> (pristupljeno: 16.05.2024.)

15. Stokes, T.(2021), Umjetnik koji je promijenio način na koji razmišljamo o mačkama

URL:<https://www.bbc.com/news/uk-england-london-59518847>

(pristupljeno: 21.04.2024)

16. Woolfrey, U.(2023), Imaju li mačke izraze lica?

URL:<https://www.discovermagazine.com/planet-earth/do-cats-have-facial-expressions-cats-may-not-have-a-poker-face-after-all> (pristupljeno: 6.05.2024.)

## 9. SLIKOVNI PRILOZI

Slika 1.: Prikaz lavova, Chauvet, Francuska, 30000 pr. Kr.

URL:[https://enciklopedija.cc/wiki/Chauvet-Pont\\_d%E2%80%99Arc](https://enciklopedija.cc/wiki/Chauvet-Pont_d%E2%80%99Arc)

(pristupljeno: 16.04.2024.)

Slika 2.: Špiljsko slikarstvo, Altamira, Španjolska, 15000 g. pr. Kr.

URL:<https://edutorij-admin-api.carnet.hr/storage/extracted/2250931/razvoj-prvih-vjerovanja.html> (pristupljeno: 16.04.2024.)

Slika 3.: Mušusu, Ištvarina vrata, 6. st. pr. Kr.

URL:<https://www.twogreyhounds.com/2020/07/17/mushussu/>

(pristupljeno: 26.04.2024.)

Slika 4.: Brončana figura božice Bast, 900-600 g. pr. Kr., 27x8.26 x10.80 cm

URL:[https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y\\_EA25565](https://www.britishmuseum.org/collection/object/Y_EA25565)

(pristupljeno: 6.05.2024.)

Slika 5.: Serija: Skulpture Partenona, 447. pr. Kr. - 438. pr. Kr., 122x132 cm

URL:[https://www.britishmuseum.org/collection/object/G\\_1816-0610-12](https://www.britishmuseum.org/collection/object/G_1816-0610-12)

(pristupljeno: 6.05.2024.)

Slika 6.: Sophie Dickens, Minotaur medalja, 2013 g. 10 cm

URL:[https://www.britishmuseum.org/collection/object/C\\_2014-4010-1](https://www.britishmuseum.org/collection/object/C_2014-4010-1)

(pristupljeno: 26.06.2024.)

Slika 7.: Rimski štit, Skutum, 4 st. pr. Kr., 94 do 107x61 do 84 cm

URL: <https://romanempiretimes.com/the-last-legionary-unveiling-the-scutum-of-dura-europos> (pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 8.: Pablo Picasso, Mačka lovi pticu, 1938, ulje na platnu, 81x100

URL: <https://hr.fresh-beautiful-style.com/publication/1291556/>

(pristupljeno: 1.05.2024.)

Slika 9.: John Heartfield, Povodom kriznog kongresa SPD-a, 1931., foto montaža, 38 x27 cm

URL:<https://www.retroavangarda.com/john-heartfield-and-the-dawn-of-photomontage>

(pristupljeno: 6.05.2024.)

Slika 10.: Xu Beihonga, Tri mačke, 1944., tuš, 53x34 cm

URL:<https://www.mutualart.com/Artwork/Three-Cats/0B4C22A0BE11EFA9>

(pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 11.: Zhu Ling, Crna mačka i narcis, 19 st., tuš, 93.7x36.8 cm

URL: <https://www.metmuseum.org/art/collection/search/36075>

(pristupljeno: 6.06.2024.)

Slika 12.: Leonardo da Vinci, Mačke, lavovi i zmaj, 1517-1518., crna kreda, tuš, 27x 21 cm

URL: <https://artsandculture.google.com/asset/cats-lions-and-a-dragon/OQFncnIYokEdMg?hl=en>

(pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 13.: Figurica Maneki-neko

URL: <https://hr.wikipedia.org/wiki/Maneki-neko> (pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 14.: Utagawa Hiroshige, 1852., Likovi iz predstave kao trgovci i kupci, drvorez (nishiki-e); tinta i boja na papiru, 15.8 x 15 cm

URL: [https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Characters\\_from\\_Plays\\_as\\_Merchants\\_and\\_Customers,\\_from\\_the\\_series\\_Flourishing\\_Business\\_in\\_Balladtown\\_02.jpg](https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Characters_from_Plays_as_Merchants_and_Customers,_from_the_series_Flourishing_Business_in_Balladtown_02.jpg)

(pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 15.: William Montgomery, Gepard, 2023., bronca, 30x43x12 cm

URL: <https://www.willmontgomerysculpture.co.uk/sculptures-gallery/cheetah/>

(pristupljeno: 17.05.2024.)

Slika 16.: Fred Gordon, Leopard, 2022, bronca, 35x56x55 cm

URL: <https://www.fredgordon.co.uk/#leopard> (pristupljeno: 17.05.2024.)

Slika 17.: Gill Parker, Veslačka mačka, 2022., bronca, 17.8x30 cm

URL: <https://www.gillparker.com/bronze-animal-sculptures-limited-edition-to-buy/>

(pristupljeno: 17.05.2024.)

Slika 18.: Luis William Wain, Realno nacrtana mačka, 1886., drvene boje, 33.8x 28.5cm

URL: [https://en.wikipedia.org/wiki/Louis\\_Wain](https://en.wikipedia.org/wiki/Louis_Wain) (pristupljeno: 6.05.2024.)

Slika 19.: Luis William Wain, Mačka u gotičkom stilu, 1925-39., gouache, 18.5x12.2 cm

URL: <https://gallerythane.com/products/a-cat-in-gothic-style-louis-wain-fine-art-print>

(pristupljeno: 6.05.2024.)

Slika 20.: Jurgen Lingl, Stojeći gepard, 2022., drvo, 130x25x140 cm

URL: <https://artcatto.com/artwork/standing-cheetah/> (pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 21.: Skulpture mačaka u prirodnoj veličini, 2018., drvo

URL: <https://japanese-creative-books.com/product/craft/mio-hashimoto-carving-a-cat>

(pristupljeno: 17.05.2024.)

Slika 22.: Čopor, 2020., poliester, 60x30x90 cm

URL:<http://www.kibla.org/en/sections/kibela-space-for-art/archive/kibela-arhiv/2022/vlatka-skoro-half-a-human-paul-newman-and-the-pack>

(pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 23.: Žirafa, 2013., kamen

URL: <https://hulu-split.hr/artisti/trutanic-emil> (pristupljeno: 15.05.2024.)

Slika 24.: Mačka na savskom nasipu, 2001., bronca, 6.4x1.92x 4.24 m

URL:<https://blog.dnevnik.hr/nepoznatizagreb/2014/05/1631770281/font-colorcc0000nedjeljni-umjetnicki-triptih-na-savskom-nasipufont.html>

(pristupljeno: 15.05.2024.)

Slika 25.: Pallas mačka u svojoj jazbini

URL: [https://animals.fandom.com/wiki/Pallas%27s\\_Cat](https://animals.fandom.com/wiki/Pallas%27s_Cat) (pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 26. Ležeća Pallas mačka

URL: <https://www.pinterest.co.uk/pin/704813410411366833/>

(pristupljeno: 16.05.2024.)

Slika 27.: Skica za rad, fotografirao autor

Slika 28.: Skica za rad, fotografirao autor

Slika 29.: Donji dio skulpture, fotografirao autor

Slika 30.: Zatvorena skulptura, fotografirao autor

Slika 31.: Glava skulpture, fotografirao autor

Slika 32.: Prva mačka iz serije radova, 2024., 20x45x27 cm, fotografirao autor

Slika 33.: Druga mačka iz serije radova, 2024., 35x37x50 cm, fotografirao autor

Slika 34.: Treća mačka iz serije radova, 2024., 30x45x35 cm, fotografirao autor